

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра **фінансового менеджменту та фондового ринку**

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

(підпис)
“ ____ ” _____ 201 ____ р.

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент
на тему:
**«Удосконалення управління грошовими потоками суб'єктів
господарювання»**

Виконавець:

студент ЦЗФН факультету
Попаз Тетяна Дмитрівна _____

/підпис/

Науковий керівник:

Д.е.н., проф..
Баранова Вікторія Глібівна _____

/підпис/

ОДЕСА – 2018 р

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Процес переходу України до якісно нової форми економічних відносин, що базується на ринкових принципах ведення господарства, зумовив необхідність розробки теоретичних та практичних положень щодо управління грошовими потоками підприємства. Здійснення практично всіх видів фінансових операцій підприємства опосередковане рухом грошових коштів у формі їх надходження та витрачання. Незбалансованість поступання грошових коштів із їх витрачанням може призвести до нестачі грошей в окремих періодах та неможливості здійснення розрахунків з постачальниками і кредиторами. Хронічна нестача грошових коштів може стати причиною банкрутства підприємств. Все це відбивається на стані державних фінансів узагалі. Тому питання, пов'язані з управлінням грошовими потоками, є особливо актуальними на сьогоднішній день.

Управління грошовими потоками підприємства є важливою складовою загальної системи управління його фінансовою діяльністю. Раціонально вибудована послідовність реалізації процесу управління грошовими потоками може забезпечити більш продумане та економне використання власних фінансових ресурсів, сформованих із внутрішніх джерел, знизити залежність темпів розвитку підприємства від залучених коштів, сформувані оптимальне їх співвідношення. Особливої актуальності питання управління грошовими потоками набуває для підприємств, які знаходяться на ранніх стадіях життєвого циклу, доступ яких до зовнішніх джерел фінансування досить обмежений, а власні ресурси перебувають на стадії формування. Не менш актуальним є використання управління грошовими потоками для підприємств, що працюють в умовах кризи і невизначеності.

Необхідно відзначити, що окремі питання управління грошовими потоками суб'єктів господарювання розглядаються в наукових працях багатьох учених-економістів. Водночас, єдиної теоретичної бази, яка б охоплювала увесь комплекс питань управління грошовими потоками

господарських суб'єктів, у працях науковців ще не сформовано. Не вироблено єдиного підходу до тлумачення категорії «грошові потоки», критеріїв, відповідно до яких здійснюється їх класифікація, відсутні чіткі формулювання цілей та завдань управління грошовими потоками підприємств. Окрім того, методики їх аналізу та планування, розроблені зарубіжними економістами, орієнтовані на стабільну ринкову економіку, а тому для трансформаційних умов мають невисоку практичну цінність.

Відсутність дієвого організаційно-економічного механізму управління грошовими потоками підприємств є також однією із проблем. Необхідно поглибити наукові дослідження структури та функцій цього механізму, вирішити завдання, що стосуються розроблення методологічних рекомендацій із визначення ефективності управління грошовими потоками і розрахунку оптимальної величини залишку грошових коштів, підвищення рівня розрахунково-платіжної дисципліни підприємницьких структур. Це неможливо без глибоких досліджень особливостей, що визначають грошові потоки кожного суб'єкта господарювання в неусталених економічних системах. Зазначені вище проблеми зумовили вибір теми дипломної роботи, дозволили визначити мету та основні завдання наукового дослідження.

Мета дослідження - розроблення теоретичних засад та практичних рекомендацій з удосконалення системи управління грошовими потоками підприємства.

Завдання дослідження:

- 1) визначити поняття та провести класифікацію грошових потоків;
- 2) з'ясувати сутність та особливості управління грошовими потоками;
- 3) розглянути методику оцінки грошових потоків суб'єктів господарювання;
- 4) провести аналіз фінансового стану виробничого підприємства;
- 5) здійснити аналіз руху грошових потоків виробничого підприємства;
- 6) оцінити вплив чинників на рух грошових потоків підприємства;
- 7) розробити рекомендації щодо оптимізації механізму управління

грошовими потоками на підприємстві;

8) обґрунтувати напрями вдосконалення механізму планування грошових потоків підприємства;

9) запропонувати методичні рекомендації щодо оцінки управління грошовими потоками підприємства.

Об'єкт дослідження - процес управління грошовими потоками на підприємстві.

Предмет дослідження - економічні відносини щодо управління грошовими потоками ПАТ «Одескабель».

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є: аналіз наукової літератури (в процесі визначення поняття грошових потоків, сутності управління грошовими потоками); порівняння (під час класифікації грошових потоків та методики їх оцінки); економіко-статистичний аналіз та коефіцієнтний метод (під час дослідження фінансово-господарської діяльності підприємства та практики управління грошовими потоками підприємства); графічний та табличний методи (для наочного зображення статистичного матеріалу); наукової абстракції та узагальнення (під час обґрунтування напрямів удосконалення механізму управління грошовими потоками підприємства); моделювання, порівняння, індукції, дедукції (при розробленні рекомендацій щодо планування грошових потоків підприємства та оцінки управління грошовими потоками підприємства) тощо.

Інформаційну базу дослідження складають фінансова та статистична звітність ПАТ «Одескабель», підручники та монографії, наукові статті, аналітичні доповіді вітчизняних і зарубіжних вчених в сфері фінансового менеджменту, електронні ресурси світової мережі Internet.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують дев'ять підрозділів, висновків та списку використаної літератури. Загальний обсяг роботи становить 119 сторінок друкованого тексту, містить 28 таблиць та 27 рисунків. Список використаної літератури нараховує 82 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретико-методологічні аспекти управління грошовими потоками суб'єктів господарювання»* розглянуті поняття та види грошових потоків, визначені сутність та особливості управління грошовими потоками підприємства, обґрунтована методика оцінки грошових потоків суб'єктів господарювання.

У другому розділі *«Аналіз управління грошовими потоками в ПАТ «Одескабель»»* проведений аналіз фінансового стану ПАТ «Одескабель», здійснений аналіз руху грошових потоків ПАТ «Одескабель»; проведена оцінка впливу чинників на рух грошових потоків ПАТ «Одескабель».

У третьому розділі *«Шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками в ПАТ «Одескабель»»* обґрунтовані рекомендації щодо оптимізації механізму управління грошовими потоками на підприємстві, визначені напрями вдосконалення механізму планування грошових потоків підприємства, розроблені методичні рекомендації щодо оцінки управління грошовими потоками підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. В науковій літературі чітко відслідковуються різні погляди щодо визначення поняття «грошові потоки», одні вчені порівнюють грошові потоки та грошові кошти; другі визначають їх як надходження і витрати грошових коштів підприємства; треті використовують поняття «умовний грошовий потік» або ресурсний потік. На нашу думку, грошовий потік підприємства - це сукупність надходження і вибуття грошових коштів за певний період часу, сформованих в процесі господарської діяльності. Під час надходження грошових коштів формується вхідний грошовий потік, а при їх вибутті - вихідний.

2. Управління грошовими потоками підприємства - це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням грошових коштів підприємства і організацією їх обороту. Основною метою управління грошовими потоками є забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку шляхом балансування обсягів надходження і витрати коштів і їхньої синхронізації в часі. Ефективна система управління грошовими потоками повинна охоплювати такі елементи: фінансовий, стратегічний аналіз; контроль; планування та прогнозування.

3. Метою оцінки грошових потоків суб'єктів господарювання є виявлення достатності формування грошових коштів, ефективності їх використання, оцінка рівня збалансованості, рівномірності, синхронності грошових потоків, ефективності управління ними. Оцінка ефективності управління грошовими коштами на підприємстві стає вихідною інформацією для подальших управлінських рішень, а саме: для прогнозування майбутніх грошових потоків. Тож аналіз грошових потоків, що характеризує причини зміни ліквідності і фінансової стійкості підприємства, необхідно проводити в

ході загального фінансового аналізу. Оперативна, повна і достовірна інформація про рух грошових коштів сприяє підвищенню якості управлінських рішень, які безпосередньо в подальшому впливають на фінансовий стан підприємства.

4. В роботі був проведений аналіз фінансового стану ПАТ «Одескабель». Сьогодні ПАТ «Одескабель» є одним з лідерів СНД з виробництва у відповідності до світових стандартів: телефонних кабелів зв'язку; волоконно-оптичних кабелів; ЛАН-кабелів; радіочастотних кабелів; силових кабелів та нагрівальних кабелів. Проведений аналіз показав, що протягом 2016 та 2017 років у порівнянні до 2015 року відбувається розширення діяльності підприємства, балансова вартість сукупних активів та пасивів на кінець досліджуваного періоду зросла на 41%. Найбільшу питому вагу в структурі поточних активів має дебіторська заборгованість та готова продукція, частка грошових коштів незначна. Структура пасиву балансу вказує на те, що активи організації сформовані в основному за рахунок залучених засобів. Позиковий капітал сформований в більшій мірі за рахунок довгострокових зобов'язань та короткострокових кредитів банків. Оцінка ліквідності балансу ПАТ «Одескабель» показала, що баланс підприємства є неліквідним – виконується тільки одна з чотирьох умов ліквідності балансу. Після проведення аналізу за обраними показниками ліквідності, можна сказати, що показники швидкої та загальної ліквідності мають незадовільні значення. В цілому, можна зробити висновок, що у підприємства є проблеми з ліквідністю. Після аналізу фінансової стійкості організації можна зробити висновок, що підприємство залежне від залучених та позикових засобів фінансування. Та обставина, що його діяльність стала більше формуватися за рахунок власних засобів вказує на незначне укріплення фінансової стійкості. Показники ділової активності мають позитивну динаміку у часі. Аналіз використання основних фондів дає змогу зробити висновок про те, що в 2017 році фонди використовувались більш ефективно, ніж в 2015 році. На кінець 2017 року знос основних фондів становить 83%, тому вони потребують

значних витрат на їх утримання. Всі значення рентабельності підприємства мають задовільні значення на протязі 2015-2017 років, що свідчить про ефективність господарської діяльності підприємства.

5. При проведенні аналізу грошових потоків ПАТ «Одескабель» було вивчено джерела надходження і напрями витрачання грошових коштів. За аналізований період лише від операційної діяльності надходження перевищують видатки, тобто формується позитивний грошовий потік. Від фінансової та інвестиційної діяльності підприємство отримує негативний грошовий потік, що вказує на перевищення видатків над надходженнями. Максимальний грошовий потік підприємство отримує від операційної діяльності. Основні статті надходжень – це надходження від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг. В динаміці цей грошовий потік щороку зростає. Основною статтею грошових надходжень є надходження від реалізації продукції – на кінець 2017 року 63,43% в структурі усіх надходжень. На другому місці серед статей надходжень - надходження авансів від покупців і замовників з часткою в структурі 19,29% та приростом за 3 роки на 3,44%. Найбільшу питому вагу серед вихідних потоків мають витрати операційної діяльності – на кінець 2017 року 83,6% всіх витрат. Найменшу питому вагу у витратах мають витрати фінансової діяльності – всього 3% на кінець 2017 року. Основна маса витрат підприємства – це витрати на оплату товарів, робіт та послуг. Їх частка становить 64,94% від усіх витрат. В динаміці вона зросла на 12,74% у порівнянні до 2015 року. На другому місці – витрати на погашення позик з часткою 9,65%, на третьому – витрати на оплату авансів з часткою 5,52%. В динаміці відбулося зниження частки витрат на погашення позик та на оплату авансів у порівнянні до 2015 року на 13,56% та 7,56% відповідно. Аналіз коефіцієнтів дозволив зробити наступні висновки: в 2015 році за рахунок чистого грошового потоку від операційної діяльності підприємство могло погасити 27% поточних зобов'язань, в 2017 році цей показник зріс до 30%; за рахунок чистого грошового потоку підприємство в 2015 році могло погасити 34%

короткострокових та довгострокових кредитів, в 2017 році вже 62%; сума грошового покриття короткострокових боргів в динаміці зростає з 39% у 2015 році до 0,58% в 2017 році; в 2016-2017 роках вихідні потоки перевищують вхідні; в 2015-2017 роках грошові потоки підприємства формувалися неефективно; підприємство у перспективі не здатне виплатити відсотки за зобов'язаннями разом із поверненням основної суми боргу; підприємство має змогу розраховуватися за відсотками за позиковим капіталом в процесі операційної діяльності; короткострокова та довгострокова платоспроможність підприємства відсутня; протягом останніх 2 років знизилася ефективність генерувати чистий грошовий потік у перерахунку на одну гривню від'ємного грошового потоку; якість управління грошовими ресурсами в процесі операційної діяльності протягом 2016-2017 років знизилася; грошові кошти в 2017 році стали використовуватися більш ефективно, ніж в 2016 році, але менш ефективно, ніж в 2015 році; за останній рік продуктивність використання довгострокового капіталу зростає майже вдвічі. Отже, за всіма показниками відбулася позитивна динаміка в 2017 році у порівнянні до 2016 року. Проте, не всі показники мають достатній рівень.

6. В роботі також була проведена оцінка впливу чинників на рух грошових потоків ПАТ «Одескабель». Виявлено, що максимальний вплив на результативний показник має чистий рух грошових коштів від операційної діяльності. У підприємства прибутковою є операційна діяльність (чистий грошовий потік від операційної діяльності позитивний), а фінансова та інвестиційна діяльність є неефективними (чисті грошові потоки від фінансованої та інвестиційної діяльності – негативні). Визначено, що ефективність операційної діяльності протягом 2017 року зростає, оскільки зріс чистий грошовий потік від операційної діяльності. Фінансова та інвестиційна діяльність стали ще більш неефективними за 2017 рік.

7. В роботі розроблені рекомендації щодо оптимізації механізму управління грошовими потоками на підприємстві. Обґрунтовано, що оптимізація грошових потоків ПАТ «Одескабель» в майбутньому періоді має

включати ряд важливих завдань: збалансування грошових потоків, синхронізацію грошових потоків за часом та максимізацію чистого грошового потоку. При цьому збалансування грошових потоків повинне забезпечити необхідну пропорціональність позитивних і негативних грошових потоків, а синхронізація грошових потоків у часі повинна забезпечити необхідний рівень платоспроможності підприємства в кожному з інтервалів перспективного періоду при одночасному зниженні рівня страхових резервів грошових активів. В свою чергу, підвищення суми чистого грошового потоку ПАТ «Одескабель» може бути забезпечене за рахунок здійснення наступних основних заходів: зниження суми постійних витрат; зниження рівня перемінних витрат; здійснення ефективної податкової політики, що забезпечує зниження рівня сумарних податкових виплат; здійснення ефективної цінової політики, що забезпечує підвищення рівня прибутковості операційної діяльності; використання методу прискореної амортизації використовуваних підприємством основних засобів; скорочення періоду амортизації використовуваних підприємством нематеріальних активів; продажу не використовуваних видів основних засобів і нематеріальних активів; посилення претензійної роботи з метою повного і своєчасного стягнення штрафних санкцій.

8. У процесі планування грошових потоків ПАТ «Одескабель» необхідно оцінювати перспективні обсяги надходження і витрачання грошових коштів, розмір чистого грошового потоку у плановому періоді. Таке планування повинно носити прогностичний характер в силу невизначеності ряду вихідних передумов. В роботі розроблений механізм процесу планування грошових потоків ПАТ «Одескабель», який дозволить здійснювати процес планування відповідно до цілей діяльності підприємства, наявного та прогнозованого стану ринку, можливих прогнозованих результатів діяльності підприємства, а також забезпечить безперервність процесу планування. За його допомогою фінансовий менеджер ПАТ «Одескабель» зможе оцінити загальний фінансовий стан підприємства,

можливості та наявність ресурсів для розвитку і відповідно встановити необхідність у фінансуванні. Також, за допомогою розробленого механізму процесу планування грошових потоків можливо буде дізнатися, за рахунок якої діяльності організація отримує грошові кошти і чи здатна вона стабільно отримувати грошові кошти від поточної діяльності; наскільки підприємство залежить від позикових джерел фінансування; коли виникають касові розриви і за рахунок чого вони можуть бути покриті, коли і на яких умовах можуть бути залучені позикові ресурси.

9. В роботі розроблені методичні рекомендації щодо оцінки управління грошовими потоками ПАТ «Одескабель». Обґрунтовано, що для ПАТ «Одескабель», яке працює в ринкових умовах, головним є безперервний рух грошових коштів, який може забезпечити ефективне функціонування основної діяльності, оплату зобов'язань та здійснення соціального захисту працівників. Проведення оцінки управління рухом грошових потоків ПАТ «Одескабель» дозволить вивчити їх динаміку, визначити суму перевищення надходжень над платежами та зробити висновок про можливість внутрішнього фінансування. Якість управління грошовими потоками ПАТ «Одескабель» буде знаходитися на прийнятному рівні лише в тому випадку, якщо буде мати позитивне значення рух грошових коштів від операційної діяльності та сукупний чистий рух грошових коштів. У цьому випадку ПАТ «Одескабель» буде своєчасно отримувати оплату за реалізовану продукцію від покупців і замовників, а також не буде відчувати дефіцит грошових коштів.

АНОТАЦІЯ

Попаз Тетяна Дмитрівна

«Управління грошовими потоками суб'єктів господарювання»

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі

спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування»

за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент»

Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2018 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління грошовими потоками на підприємстві.

У роботі розглянуті теоретико-методологічні аспекти управління грошовими потоками суб'єктів господарювання. Проведений аналіз фінансового стану і руху грошових потоків виробничого підприємства. Обґрунтовані шляхи підвищення ефективності управління грошовими потоками на підприємстві.

Ключові слова: грошові потоки, підприємство, управління, аналіз, оптимізація, планування, ефективність.

ANNOTATION

Popaz Tetyana

«Management of cash flows of business entities»

thesis for Master degree in specialty «Finance, banking and insurance»

under the program «Financial and insurance management»

Odessa national economic university, Odessa, 2018

Master's qualification work consists of three sections. The object of research – the process of cash flow management in the enterprise.

The paper deals with theoretical and methodological aspects of cash flow management of business entities. The analysis of the financial condition and cash flows of the production enterprise. The ways to improve the efficiency of cash flow management in the enterprise are substantiated.

Keywords: cash flows, enterprise, management, analysis, optimization, planning, efficiency.